

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av ikraftträdandebestämmelserna i lagarna om temporär ändring av arbetsavtalslagen, temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal och temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att ikraftträdandebestämmelserna i lagarna om temporär ändring av arbetsavtalslagen, temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal och temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag ändras. Ikraftträdandebestämmelserna i lagarna ska ändras så att giltighetstiden för de temporära lagarna förlängs till och med den 31 december 2020.

Propositionen hänför sig till statens fjärde tilläggsbudgetproposition för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Temporära ändringar av arbetslagstiftningen.....	5
2.2 Kollektivavtal.....	6
2.3 Covid-19-epidemiens konsekvenser för företagens sysselsättningsförutsättningar.....	8
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	10
4.1 De viktigaste förslagen.....	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	10
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	10
4.2.1.1 Konsekvenser för företagen	12
4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	12
4.2.2 Konsekvenser för löntagarna.....	12
5 Alternativa handlingsvägar	13
6 Remissvar	13
7 Ikraftträdande.....	14
8 Förhållande till andra propositioner.....	14
9 Förhållande till budgetpropositionen.....	14
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	14
LAGFÖRSLAG	16
1. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen	16
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal.....	16
3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag	17
BILAGA	18
PARALLELLTEXT	18
1. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen	18
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal.....	18
3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag	19

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Regeringen lämnade den 26 mars 2020 en proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av arbetsavtalslagen, lagen om sjöarbetsavtal och 51 § i lagen om samarbete inom företag (RP 26/2020 rd). Bakgrunden till propositionen var den i Kina i början av 2020 utbrutna epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus. Covid-19-epidemin och restriktionerna till följd av den, vilka det redogörs för i bland annat den nämnda regeringspropositionen, har lett till en situation där företagens ekonomiska verksamhetsförutsättningar och således också förutsättningar att erbjuda arbete har försämrats kraftigt på en kort tid. Av denna orsak har företagen varit tvungna att börja anpassa sin verksamhet. Antalet meddelanden om permittering ökade snabbt från och med första hälften av mars. En del av företagen har i stället för permitteringar blivit tvungna att också ty sig till uppsägningar.

Arbetsmarknadens centralorganisationer Finlands näringsliv rf, Kommunala arbetsmarknadsverket (KT), Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf och Akava ry överlämnade den 18 mars 2020 till regeringen ett förslag till åtgärder för att trygga företagsverksamheten, sysselsättningen och försörjningen i den ekonomiska kris som coronaviruset orsakar. Organisationerna ansåg att Finlands ekonomi till följd av covid-19-epidemin hade hamnat i en situation som äventyrar förutsättningarna för företagsverksamhet, sysselsättningen och människornas försörjning. Arbetsmarknadens centralorganisationer utarbetade därför tillsammans ett förslag till åtgärder som syftade till att sänka kostnaderna för sysselsättning, göra arbetslagstiftningen flexiblare och förbättra den sociala tryggheten för löntagare som blivit arbetslösa eller permitterade. Åtgärdspaketet bestod bland annat av en tillfällig sänkning av arbetsgivares pensionsavgifter, uppskov med betalningen av arbetspensionsförsäkringsavgifter och flexiblare arbetslagstiftning inom den privata sektorn. Dessutom föreslog organisationerna åtgärder för att stärka utkomstskyddet för dem som blir permitterade eller arbetslösa. Arbetsmarknadens centralorganisationer föreslog att de nämnda åtgärderna ska vara i kraft temporärt och tillämpas till utgången av 2020.

I proposition RP 26/2020 rd föreslogs det att arbetsavtalslagen (55/2001), lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) och lagen om samarbete inom företag (334/2007) ska ändras temporärt. Riksdagen godkände lagförslagen i regeringspropositionen utan ändringar den 30 mars 2020. Republikens president stadfäste den 31 mars 2020 lagarna 167–169/2020, och de trädde i kraft den 1 april 2020.

Genom lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen förkortades tiden för det meddelande om permittering som ska ges före permitteringen av en arbetstagare. Genom lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag förkortades tiden för samarbetsförhandlingar som gäller permittering. I arbetsavtalslagen föreskrevs det dessutom om temporära ändringar med stöd av vilka arbetsgivaren ska ha rätt att permittera en visstidsanställd arbetstagare under samma förutsättningar som en arbetstagare som har ett arbetsavtal som gäller tills vidare, och

om att ett arbetsavtal under prøvotiden kan hävas också av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker. Genom den temporära ändringen av arbetsavtalslagen förlängdes dessutom tiden för återanställningsskyldighet till nio månader. Genom lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal föreskrevs det om sådana ändringar i lagen om sjöarbetsavtal som motsvarar de temporära ändringarna av arbetsavtalslagen.

Syftet med de temporära lagändringarna var att skapa förutsättningar för att arbetsgivare snabbare ska kunna anpassa sin verksamhet till en plötslig och kraftig nedgång i efterfrågan på produkter och tjänster till följd av covid-19-epidemin. Avsikten var att underlätta företagens anpassning till de förändringar i arbetskraftsbehovet som är en följd av covid-19-epidemin. Ändringarna var i huvudsak desamma som de som arbetsmarknadens centralorganisationer föreslog. Syftet med de temporära ändringarna var att hjälpa företagen att komma över den största krisen.

På grund av covid-19-epidemin har det som en del av helheten föreskrivits om temporära ändringar också i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa genom lagarna 172/2020, 214—216/2020 och 296/2020 samt i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) genom lag 295/2020. Genom de temporära ändringarna av lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa har man svarat på det behov av att stärka skyddet för arbetstagarnas försörjning som följer av de temporära ändringar som gäller en förkortning av meddelande- och förhandlingstiderna enligt arbetslagstiftningen.

Arbetsmarknadens centralorganisationer Finlands näringsliv rf, Kommunala arbetsmarknadsverket KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Akava ry och STTK rf överlämnade den 14 maj 2020 till regeringen ett nytt förslag till åtgärder med anledning av covid-19-epidemin. Arbetsmarknadens centralorganisationer föreslog att den temporära flexibiliteten i arbetslagstiftningen och giltighetstiden för de temporära ändringarna av utkomstskyddet för arbetslösa ska förlängas till och med den 31 december 2020, såsom arbetsmarknadsorganisationerna kom överens om den 18 mars 2020. Arbetsmarknadens centralorganisationer anser att det är viktigt att parterna ömsesidigt förlänger giltighetstiden för de temporära kollektivavtalsändringar som gjorts utifrån den rekommendation om dessa ärenden som centralorganisationer har meddelat den 21 mars 2020, så att ändringarna är i kraft till och med den 31 december 2020 eller lika länge som de temporära lagändringarna är i kraft. Förslaget innehöll också andra åtgärder, såsom att beräkningen av maximitiden för betalning av utkomstskyddet för arbetslösa ska avbrytas till och med den 31 december 2020 för arbetslösa och permitterade. Enligt arbetsmarknadens centralorganisationer bildar underlättandet av permitteringar och förbättrandet av arbetslöshetsersättningarna en helhet vars båda delar bör genomföras.

1.2 Beredning

Regeringens proposition har beretts vid arbets- och näringsministeriet.

Arbetsmarknadsorganisationernas förslag har behandlats i en grupp på hög nivå under ledning av arbetsminister Tuula Haatainen. Gruppen har till uppgift att lägga fram förslag för att trygga arbetsmarknadens funktion, bevara arbetsplatser och undvika konkurser i livsdugliga företag samt trygga löntagarnas ställning. I gruppen finns representanter för arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet,

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, Nylands arbets- och näringsbyrå, Finlands näringsliv rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf, Akava ry, Kommunala arbetsmarknadsverket (KT), Statens arbetsmarknadsverk, Kyrkans arbetsmarknadsverk, Företagarna i Finland rf och Finlands Kommunförbund rf.

Arbetsmarknadsorganisationernas förslag har behandlats i delegationen för sjömansärenden som finns i anslutning till arbets- och näringsministeriet och i vilken det finns företrädare för arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna inom sjöfartsbranschen.

Det har reserverats en kort tid för Finlands näringsliv rf, Kommunala arbetsmarknadsverket KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Akava ry, STTK rf, Företagarna i Finland rf och medlemmarna i delegationen för sjömansärenden att yttra sig om propositionen.

Vid beredningen har Ålands landskapsregering hörts.

Det ska lämnas separata regeringspropositioner om en förlängning av giltighetstiden för de temporära ändringarna av lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Temporära ändringar av arbetslagstiftningen

Covid-19-epidemin och dess följder har varit oförutsägbara. Arbetsgivarna har därför vid ingåendet av ett arbetsavtal för viss tid inte kunnat förutse de förändringar i sysselsättningsförutsättningarna som virusepidemin medför. Av denna anledning ändrades arbetsavtalslagens paragrafer om prövotidshävning och permittering av visstidsanställda arbetstagare temporärt.

Enligt den temporärt ändrade 1 kap. 4 § i arbetsavtalslagen får ett arbetsavtal hävas under prövotiden också av sådana ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker som avses i 7 kap. 3 § i arbetsavtalslagen. En bestämmelse om detta finns i paragrafens 5 mom. Momentet kan med stöd av 75 § 2 mom. 1 punkten i lagen om yrkesutbildning (531/2017) tillämpas också på hävning av ett läroavtal som grundar sig på ett arbetsavtal.

Med stöd av den temporärt ändrade 5 kap. 2 § i arbetsavtalslagen är det möjligt att permittera en visstidsanställd arbetstagare på samma grunder som en arbetstagare i ett anställningsförhållande som gäller tills vidare kan permitteras. En bestämmelse om detta finns i paragrafens 3 mom. Bestämmelsen kan med stöd av 77 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning tillämpas också på ett läroavtal som grundar sig på ett arbetsavtal för viss tid.

Många företags förutsättningar att erbjuda arbete har plötsligt försämrats till följd av de händelser som beror på covid-19-epidemin. Bland annat med anledning av de meddelande- och förhandlingstider som föreskrivs i arbetslagstiftningen har företagen enligt motiveringen till de temporära lagändringarna inte i samma takt kunnat anpassa sin verksamhet och sin användning

av arbetskraft till de förändrade förhållandena. Permitteringsförfarandet tar tid på grund av meddelande- och förhandlingstiderna enligt arbetsavtalslagen och lagen om samarbete inom företag, även om arbetsgivarens förutsättningar att erbjuda arbete plötsligt har upphört. Av denna orsak föreskrevs det om temporära ändringar av tiden för meddelande om permittering enligt arbetsavtalslagen och tiden för förhandlingsskyldighet enligt lagen om samarbete inom företag.

Genom lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen ändrades lagens 5 kap. 4 § så att tiden för att ge ett meddelande om permittering förkortades från 14 dagar till fem dagar innan permitteringen börjar.

I lagen om samarbete inom företag ändrades 51 § temporärt så att när arbetsgivaren överväger att permittera en eller flera arbetstagare anses arbetsgivaren ha fullgjort sin förhandlingsskyldighet enligt lagens 8 kap. när förhandlingar har förts under en tidsperiod om minst fem dagar från det att förhandlingarna inleddes. Förhandlingstiden förkortades således från sex veckor eller 14 dagar till fem dagar. Det skulle annars ha funnits risk för att flera företags verksamhetsförutsättningar skulle ha försämrats ytterligare under den tid som samarbetsförhandlingar förs.

Enligt den temporära ändringen av 6 kap. 6 § 1 mom. i arbetsavtalslagen förlängdes dessutom återanställningsskyldigheten temporärt från fyra månader till nio månader för att förbättra ställningen för de arbetstagare som blir uppsagda under epidemin.

Genom lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal föreskrevs det om sådana temporära ändringar i lagen om sjöarbetsavtal som motsvarar de temporära ändringar av arbetsavtalslagen som det redogörs för ovan.

De temporära ändringarna tillämpas inom den privata sektorn. De temporära ändringarna av arbetsavtalslagen omfattar inte anställningar där arbetsgivaren är staten, en kommun, en samkommun, Folkpensionsanstalten, evangelisk-lutherska kyrkan, ortodoxa kyrkan eller Ålands landskapsregering. De temporära ändringarna av lagen om sjöarbetsavtal omfattar inte anställningar där arbetsgivaren är staten, Ålands landskapsregering, en kommun eller en samkommun. Den temporära ändringen av 51 § i lagen om samarbete inom företag gäller inte Folkpensionsanstalten.

De temporära lagarna gäller till och med den 30 juni 2020.

2.2 Kollektivavtal

Enligt 13 kap. 7 § 1 mom. 8 punkten i arbetsavtalslagen får det med avvikelse från lagen avtalas om tiden för meddelande om permittering genom kollektivavtal mellan riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Det gjordes inga temporära ändringar i denna bestämmelse. Inom vissa branscher har det ingåtts branschvisa kollektivavtal genom vilka tiden för meddelande om permittering har förkortats till tre dagar. Dessa bestämmelser tillämpas i företag som med stöd av 4 § i lagen om kollektivavtal (436/1946) är bundna av kollektivavtalet samt i icke-organiserade företag som är bundna av kollektivavtalet med stöd av bestämmelsen om allmänt bindande verkan i 2 kap. 7 § i arbetsavtalslagen. Om det däremot i det kollektivavtal som

ska tillämpas i anställningsförhållandet har avtalats om en längre tid för meddelande om permittering än fem dagar, ska den fortfarande tillämpas trots den temporära lagändringen.

Även när det gäller bestämmelsen om återanställningsskyldighet kan det med stöd av 13 kap. 7 § 1 mom. 11 punkten i arbetsavtalslagen avtalas om något annat genom kollektivavtal mellan riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Det får dessutom avtalas om en tid för återanställningsskyldighet som är kortare än den som anges i lag. Också dessa bestämmelser i kollektivavtal tillämpas i företag som med stöd av 4 § i lagen om kollektivavtal är bundna av kollektivavtalet samt i icke-organiserade företag som är bundna av kollektivavtalet med stöd av bestämmelsen om allmänt bindande verkan i 2 kap. 7 § i arbetsavtalslagen.

I 13 kap. 9 § i lagen om sjöarbetsavtal finns motsvarande bestämmelser som i arbetsavtalslagen, och enligt dem kan det genom kollektivavtal avtalas något annat om tiden för meddelande om permittering och återanställningsskyldigheten.

Trots lagstiftningsändringarna ska arbetsgivaren således iaktta de bestämmelser om tiden för meddelande om permittering och tiden för återanställningsskyldighet som finns i det normalt bindande eller allmänt bindande kollektivavtalet för den egna branschen.

Arbetsgivarnas och arbetstagarnas riksomfattande föreningar kan med stöd av 61 § i lagen om samarbete inom företag genom avtal avvika från vad som föreskrivs om de förhandlingstider som anges i lagen – och också underskrida de förhandlingstider som anges i lagen. De avtal som ingåtts med stöd av paragrafen tillämpas inte i icke-organiserade företag på basis av ett kollektivavtals allmänt bindande verkan.

Lagändringarna har full effekt inom det arbetsmarknadsfält där kollektivavtal inte tillämpas på basis av den bindande verkan enligt lagen om kollektivavtal eller den allmänt bindande verkan enligt 2 kap. 7 § i arbetsavtalslagen eller där kollektivavtalet inte innehåller bestämmelser om de frågor som regleras.

På kollektivavtal har i omfattande grad tillämpats temporära ändringar som motsvarar den ändrade lagstiftningen. Temporära ändringar har gjorts i en stor del av de allmänt bindande kollektivavtalen. Mer än 90 procent av arbetstagarna i Finlands näringslivs medlemsföretag omfattas av kollektivavtal som motsvarar lagändringarna. När det gäller andra branscher har det dessutom i åtminstone landsbygdsnäringsarnas, trädgårdsbranschens, pälsproduktionsbranschens och grön- och miljöbyggandebranschens kollektivavtal, i skogsbranschens kollektivavtal, i bilaffärernas kollektivavtal samt inom skogsindustrin i pappersindustrins, den mekaniska skogsindustrins, snickeriindustrins och bioindustrins arbetstagarparts kollektivavtal gjorts temporära ändringar.

Inom vissa avtalsområden har det inte gjorts ändringar i kollektivavtalen. Till exempel inom branscherna sjöfart, undervisning och nätverket el-energi-IKT har det inte avtalats om temporära ändringar. En del av kollektivavtalen har inte behövt ändras.

2.3 Covid-19-epidemiens konsekvenser för företagens sysselsättningsförutsättningar

Covid-19-epidemin har i Finland avtagit i betydande grad, och på landsomfattande nivå verkar epidemin inte längre växa (uppföljning enligt hybridstrategin – lägesrapport 15.5.2020). De nationella begränsningarna har börjat avvecklas. Statsrådet har fattat ett principbeslut om övergång till en hybridstrategi i bekämpningen av epidemin ([statsrådets principbeslut om en plan för en hybridstrategi för hantering av coronakrisen 6.5.2020](#)). Hybridstrategin innebär en kontrollerad övergång från omfattande restriktioner till allt mer riktade åtgärder och en effektiviserad hantering av epidemin i enlighet med lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), beredskapslagen (1552/2011) och eventuella andra författningar. Restriktionerna avvecklas stegvis. Målsättningen är att med hjälp av hybridstrategin effektivt kunna bromsa epidemin på ett sätt som i så liten utsträckning som möjligt har negativa konsekvenser för människor, företag, samhället och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Covid-19-epidemiens och de därmed anslutna restriktionernas ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för företagens lönsamhet är dock omfattande och eventuellt långvariga. Trots att begränsningarna har börjat avvecklas kan det bli nödvändigt att införa dem igen, om epidemin på nytt börjar spridas kraftigare.

Enligt den prognos som finansministeriet offentliggjorde den 16 april 2020 minskar Finlands ekonomi med 5,5 procent 2020. De begränsande åtgärder som förhindrar spridningen av coronaviruset begränsar rörligheten och affärsverksamheten i Finland, vilket har allvarliga följder för den ekonomiska tillväxten. Bruttonationalprodukten (BNP) förutspås minska mest under det andra kvartalet av 2020, efter vilket tillväxten väntas återhämta sig. Att Finlands ekonomi minskar beror på en nedgång i den internationella efterfrågan och exporten samt på Finlands egna restriktioner till följd av covid-19-epidemin. De restriktioner som har införts minskar den privata konsumtionen. I synnerhet konsumtionen av tjänster, men också konsumtionen av produkter minskar. De privata investeringarna minskar i betydande grad. ([Ekonomisk översikt, våren 2020, Finansministeriets publikationer 2020:31](#) och [Coronakrisens konsekvenser och en plan för en hybridstrategi för hantering av epidemin, Statsrådets publikationer 2020:12](#))

Covid-19-epidemin har medfört att företagens omsättning har minskat kraftigt. I den enkät som Finlands Industriinvestering Ab skickade till 1 600 små och medelstora företag den 3 april–5 maj 2020 uppgav 50 procent av företagen att deras omsättning hade minskat. Av dem som svarade på enkäten uppgav 15 procent att omsättningen under mars månad hade minskat med mer än 40 procent jämfört med motsvarande tidpunkt året innan. Det finns stora skillnader mellan branscherna. Minskningen av omsättningen är störst inom inkvarterings- och förplägnadsbranscherna. En tredjedel av de livsmedelsaffärer som svarade på enkäten uppgav dock att deras omsättning hade ökat. Inom industrin och byggbranschen har minskningen av omsättningen ännu under mars månad varit relativt liten. Industrieföretagens situation kan dock eventuellt försämrats under de närmaste månaderna. Problem orsakas utöver av en minskad efterfrågan också av störningar i leveranskedjorna. Av företagen inom industrin samt parti- och detaljhandeln rapporterade 65 procent att det förekommit problem med tillgången på och logistiken kring råvaror eller material ([Vihriälä, Vesa med flera: Finanspolitiska strategin under coronakrisen \(Taloustalitiikan strategia koronakriisissä \(bara på finska, sammandrag på engelska\), Statsrådets publikationer 2020:13, s. 28\).](#)

Covid-19-epidemins konsekvenser för ekonomin och sysselsättningen samt företagens behov av stöd beskrivs närmare i Exit- och återuppbyggnadsgruppens rapport, fas 1, i avsnittet som gäller det ekonomiska läget (Coronakrisens konsekvenser och en plan för en hybridstrategi för hantering av epidemin, Statsrådets publikationer 2020:12) och i rapporten Finanspolitiska strategin under coronakrisen (Vihriälä, Vesa m.d. flera: Finanspolitiska strategin under coronakrisen, Statsrådets publikationer 2020:13).

Enligt den företagsenkät som Finlands näringsliv genomförde den 11–12 maj 2020 (de som svarade var 1 639 företagare och företagsledare som alla är arbetsgivare) bedömde en tredjedel av dem som svarade att deras omsättning är minst hälften mindre än normalt i maj månad. Av de svarande uppgav 57 procent att leveranssvårigheter inverkar negativt på företagets verksamhet.

Arbets- och näringsministeriet har sedan den 16 mars 2020 dagligen följt upp de permitteringsperioder på heltid som inletts. Före detta datum uppgick det totala antalet personer som var permitterade på heltid till cirka 19 000. Antalet samarbetsförhandlingar som föregår permitteringar började öka efter mitten av mars, och effekten på permitteringarna har syns efter det med en liten fördröjning. Det största antalet permitteringar inleddes i slutet av mars och i början av april. De permitteringar på heltid som har inletts under tiden den 16 mars–18 maj 2020 har gällt sammanlagt cirka 205 000 löntagare. Som högst har cirka 168 000 löntagare samtidigt varit permitterade på heltid under denna tidsperiod. I antalet permitterade har man inte beaktat personer som är permitterade på deltid och som inte heller betraktas som arbetslösa arbetssökande. Siffrorna inbegriper alla på heltid permitterade personer som har anmält sig som arbetslösa arbetssökande, också de som har permitterats från företag som har färre än 20 anställda.

Före den 15 maj 2020 hade det till arbets- och näringsbyråerna kommit in meddelanden om samarbetsförhandlingar som gäller permitteringar från cirka 5 500 arbetsgivare. Siffrorna inbegriper meddelanden om samarbetsförhandlingar som inletts eller som ska inledas av arbetsgivare som har minst 20 anställda. Arbetsgivare som har färre än 20 anställda behöver enligt lagen om samarbete inom företag inte underrätta arbets- och näringsbyrån om permitteringar som övervägs. Antalet nya personer som omfattas av samarbetsförhandlingar har minskat.

På basis av resultaten av Finlands näringslivs ovan nämnda enkät hade 45 procent av företagen som en följd av coronakrisen genomfört permitteringar och nio procent beredde sig den 11–12 maj 2020 då enkäten genomfördes på permitteringar under de närmaste veckorna. Sju procent av företagen hade genomfört uppsägningar till följd av coronakrisen.

Covid-19-epidemin har hittills haft störst inverkan på servicebranschen. Utöver inom industrin har flest personer permitterats inom handeln, inkvarterings- och förplägnadsverksamheten samt förvaltning och stödtjänster. Inom industrin har antalet permitterade ökat kraftigt under de senaste veckorna. Sektorer som har lidit relativt lite är den offentliga förvaltningen och byggandet. Hittills har antalet uppsägningar endast ökat relativt lite.

För att minska de negativa konsekvenserna av epidemin och restriktionerna har man redan beslutat om ett flertal stödåtgärder för att hjälpa företag under coronakrisen.

Med beaktande av det som beskrivits ovan bedöms det att de temporära lagändringarna fortfarande är nödvändiga för att lindra företagens ekonomiska svårigheter i coronasituationen.

3 Målsättning

Målsättningen med propositionen motsvarar målsättningen med de temporära lagändringar som det redogörs för i regeringens proposition RP 26/2020 rd.

Målet med propositionen är att giltighetstiden för de temporära ändringar av arbetsavtalslagen, lagen om sjöarbetsavtal och lagen om samarbete inom företag som möjliggör anpassning av företag ska förlängas till utgången av 2020. Syftet med propositionen är att förbättra företagens möjligheter att klara av de ekonomiska svårigheter som orsakas av den långsammare ekonomiska aktiviteten till följd av covid-19-epidemin.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att giltighetstiden för lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen, lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal och lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag ska förlängas till utgången av 2020.

Utöver att underlätta företagens anpassningsåtgärder uppmuntrar propositionen också företagen till att i första hand permittera sin personal när deras behov av arbetskraft minskar och att genomföra uppsägningar först när permitteringar inte längre är en tillräcklig åtgärd. Detta är syftet med i synnerhet förslaget att förlänga giltighetstiden för den temporära förkortningen av tiden för meddelande om permittering och tiden för förhandlingar om permitteringar.

Att giltighetstiden för de temporära lagändringarna förlängs syftar också till att företagen ska våga rekrytera under exceptionella förhållanden.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Det totala antalet löntagare som varit permitterade en viss tid har under coronakrisen redan den 16 mars–18 maj 2020 ökat till mer än 200 000 personer. Detta innebär att för företagssektorn har de temporära lagändringarna före den 18 maj 2020 medfört en besparing på uppskattningsvis cirka 250 miljoner euro för kostnaderna under permitteringstiden. Antalet permitteringar kommer sannolikt att öka ytterligare före utgången av juni, varmed också den kostnadsbesparing som lagändringarna medfört för företagssektorn ökar till mer än 250 miljoner euro.

Det är mycket osäkert i vilken utsträckning permitteringar kommer att genomföras under slutet av 2020. Det beror till stor del på spridningen av viruset som orsakar covid-19 och på omfattningen av de åtgärder som behövs för att förebygga spridningen. Dessutom är det med tanke på bedömningen av lagändringarnas effekter svårt att avgöra en hur stor andel av permitteringarna

som är förlängningar av permitteringar som inletts redan tidigare och en hur stor andel som är helt och hållet nya permitteringar.

Enligt den prognosmodell som utvecklats vid arbets- och näringsministeriet och som förutspår permitteringar under coronakrisen kommer det i juli att inledas bara cirka 12 000 nya permitteringsperioder, medan antalet permitteringsperioder som inleddes under april uppgick till det tiodubbla, det vill säga cirka 130 000. Om man under hösten blir tvungen att skärpa begränsningarna kan antalet permitteringar dock öka avsevärt. Dessutom ökar antalet permitteringar också under normala förhållanden typiskt i november–december.

I denna proposition bedöms konsekvenserna i två olika scenarier:

a) under den 1 juli–31 december 2020 permitteras på heltid cirka 80 000 löntagare. Detta scenario bygger på antagandet att det under hösten inte kommer en ny betydande permitteringsvåg.

b) under motsvarande tidsperiod permitteras på heltid 160 000 personer. Detta är sannolikt följden av en situation där man under hösten blir tvungen att fastställa nya restriktioner som leder till motsvarande situation som i mars.

De föreslagna kostnadskalkylerna baserar sig på de uppskattningar och motsvarande antaganden som presenterats i regeringens proposition RP 26/2020 rd. Det kan dock visa sig att en förlängning av giltighetstiden för lagändringarna inte har en lika stor inverkan på företagssektorn som lagändringarna hade våren 2020, eftersom en del av företagen kan föra samarbetsförhandlingar medan en del av arbetstagarna redan är permitterade.

En faktor som har en väsentlig inverkan på de konsekvenser lagändringen har är kollektivavtalen. Av löntagarna inom den privata sektorn omfattades 83,8 procent av kollektivavtal 2018 ([Ahtiainen, Lasse: Kollektivavtalens omfattning i åren 2017/2018, Arbets- och näringsministeriets publikationer 2019:62](#)). De temporära lagändringarna påverkar dock i alla fall minst de 235 000 löntagare inom den privata sektorn i fråga om vilka inget kollektivavtal tillämpas samt de löntagare i vars kollektivavtal det inte har avtalats något annat om de frågor som ska regleras i de föreslagna lagarna. I konsekvensbedömningen har lagändringarnas direkta konsekvenser beaktats. I bedömningen antas det att till följd av kollektivavtalen kommer den temporära lagändring som gäller tiden för meddelande om permittering att påverka 25 procent av löntagarna inom den privata sektorn och att den temporära ändring som gäller en förkortning av förhandlingstiden kommer att påverka 90 procent av löntagarna inom den privata sektorn. Bestämmelserna i kollektivavtalen bedöms inte begränsa effekten av de temporära ändringar som gäller permittering av visstidsanställda arbetstagare eller prøvotidshävning.

Vid bedömningen av den totala effekten ska det beaktas att i kollektivavtalen har det i omfattande grad avtalats om temporära ändringar som motsvarar de temporära lagändringarna, och detta har betydligt större konsekvenser än lagändringarna.

Propositionens effekter beror i väsentlig grad på hur oförutsett företagens behov av permitteringar är. Om man kan förutse permitteringar har en förkortning av permitteringstiden inte motsvarande effekt som i en situation där efterfrågan upphör plötsligt, såsom när coronakrisen slog till i Finland i mars.

4.2.1.1 Konsekvenser för företagen

I scenario a) sparar företagen till följd av att giltighetstiden för de temporära lagändringarna förlängs cirka 100 miljoner euro. I scenario b) är spareffekten cirka 200 miljoner euro.

Lagändringarna påverkar framför allt de företags ekonomi som ännu inte har permitterat en stor del av sina anställda, samt de företag som kallar sina permitterade löntagare tillbaka till arbetet, men som blir tvungna att permittera dem på nytt i slutet av året. Om coronaåtgärderna skärps igen på hösten har det en betydande inverkan på servicebranschen. Om efterfrågan inom servicebranschen återgår något så när till det normala i slutet av året har lagändringarna inte en lika stor betydelse för servicebranschen. De kan dock ha en stor betydelse för industrin, om den internationella efterfrågan ännu inte under slutet av året återgår till en nivå som ligger nära den normala nivån.

4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

I scenario a) ökar utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa med sammanlagt cirka 44 miljoner euro, av vilket Sysselsättningsfondens andel är cirka 38 miljoner euro, kassornas andel cirka 2 miljoner euro och statens betalningsandel cirka 4 miljoner euro. Pensionsförsäkringsgivarnas intäkter minskar med cirka 12 miljoner euro.

I scenario b) ökar utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa med sammanlagt cirka 88 miljoner euro, av vilket Sysselsättningsfondens andel är cirka 76 miljoner euro, kassornas andel cirka 4 miljoner euro och statens betalningsandel cirka 8 miljoner euro. Pensionsförsäkringsgivarnas intäkter minskar med cirka 24 miljoner euro.

Dessutom inverkar ändringarna på bland annat de offentliga samfundens skatteintäkter samt inkomsterna av arbetslöshets-, sjuk- och olycksfallsförsäkringspremier. Dessa har inte uppskattats i euro.

4.2.2 Konsekvenser för löntagarna

I scenario a) minskar inkomsterna för de löntagare som permitteras med uppskattningsvis 30–40 miljoner euro. I scenario b) minskar inkomsterna för de löntagare som permitteras med uppskattningsvis 60–80 miljoner euro. Dessutom försämras löntagarnas pensionstillväxt.

Hittills har cirka 60 procent av dem som permitterats under coronakrisen varit kvinnor. Det är dock möjligt att permitteringarna under slutet av året i större utsträckning kommer att gälla industrin när antalet order börjar minska, och dessa permitteringar kan således i högre grad gälla män än permitteringarna i början av året. Ändringens konsekvenser för jämställdheten mellan könen är alltså osäkra.

Unga har varit överrepresenterade bland de permitterade och är det sannolikt också i slutet av året. Permitteringar har ökat bland arbetstagare på alla utbildningsnivåer.

Det är möjligt att en del av löntagarna med hjälp av lagändringarna undgår att bli helt och hållet arbetslösa, vilket på lång sikt kan förbättra dessa löntagares ekonomiska ställning. För de löntagare i fråga om vilka lagändringarna inte medför att de får behålla sin arbetsplats innebär ändringen dock en inkomstförlust under permitteringstiden. Om arbetsgivaren däremot i hög grad kan förutse behovet av permitteringar av arbetstagare, har ändringarna inte nödvändigtvis en stor reell inverkan på löntagarna.

5 Alternativa handlingsvägar

Vid beredningen har man bedömt ett alternativ där giltighetstiden för de temporära ändringarna av arbetsavtalslagen, lagen om sjöarbetsavtal och lagen om samarbete inom företag inte förlängs.

Om giltighetstiden för lagändringarna inte förlängs medför det att företagets konkursrisk ökar särskilt i en situation där den ekonomiska efterfrågan plötsligt upphör på nytt till följd av exempelvis nya restriktioner. På motsvarande sätt skulle dock den ekonomiska ställningen för de löntagare som permitteras vara starkare utan en förlängning av giltighetstiden för de temporära lagändringarna. Att giltighetstiden för lagändringarna förlängs i en situation där ett hot om försämring av företagets ekonomiska situation avvärjas försämrar den ekonomiska ställningen för de löntagare som i vilket fall som helst permitteras. I nuläget kan det dock inte anses särskilt sannolikt att de finländska företagets ekonomiska situation återgår till det normala ännu under 2020.

Utan en förlängning av giltighetstiden för de temporära lagändringarna skulle antalet uppsägningar sannolikt öka ännu mera. Syftet med propositionen är att uppmuntra arbetsgivare att hellre genomföra permitteringar och att undvika uppsägningar.

Om giltighetstiden för de temporära lagändringarna inte förlängs kommer sannolikt inte heller de ändringar av kollektivavtal som motsvarar de temporära lagändringarna att fortsätta, varmed alternativets effekt som helhet är större än effekten av att låta bli att förlänga giltighetstiden för de temporära lagändringarna.

6 Remissvar

Propositionen har utarbetats skyndsamt. På grund av den snabba beredning som krävts med anledning av de exceptionella förhållandena till följd av covid-19-epidemin har det inte varit möjligt att ordna en egentlig remissbehandling. Enligt anvisningen för hörande vid författningsberedning kan man endast av en grundad anledning avstå från att begära skriftliga utlåtanden om ett författningsförslag. De rådande omständigheterna måste anses vara så exceptionella att det finns grundad anledning att avstå från remissbehandling. Bakgrunden till propositionen är ett gemensamt förslag från arbetsmarknadens centralorganisationer. Den nämnda förslaget har behandlats på trepartsbasis i den grupp på hög nivå under ledning av arbetsminister Tuula Haatainen som nämns ovan och i delegationen för sjömansärenden.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna ska träda i kraft den 1 juli 2020, eftersom giltighetstiden för de temporära lagarna upphör den 30 juni 2020.

8 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och till vissa lagar som har samband med den. I den nämnda propositionen föreslås det en lindring av de konsekvenser som de ändringar som föreslås i denna proposition har för arbetstagare som permitteras eller blir arbetslösa. Av detta följer att giltighetstiden för de ändringar som föreslås i denna proposition och de ändringar som ingår i den ovannämnda regeringspropositionen bör upphöra samtidigt.

9 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den. Statens finansieringsandel av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa riktas till moment 33.20.50 Statsandel till förtjänstskyddet och altemneringsersättningen inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag) under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionens förhållande till 15 § om egendomsskydd i grundlagen (731/1999) och till avtalsförhållandens beständighet som tryggas i den paragrafen samt till Finlands internationella förpliktelser har bedömts i regeringens proposition RP 26/2020 rd. Det bedömdes att det fanns med avseende på grundlagen godtagbara skäl för de i propositionen föreslagna temporära lagändringar som gäller provotid och permittering av visstidsanställda arbetstagare och som ingriper retroaktivt i avtalsfriheten. I motiveringen till propositionen har det bedömts att med tanke på proportionalitetsprincipen är det väsentligt att de temporära ändringar som gäller provotidshävning och permittering av visstidsanställda ska gälla endast en kort, viss tid som är nödvändig för att underlätta de ekonomiska svårigheter som covid-19-epidemin orsakar. Förslaget ansågs inte försämra arbetstagarnas ställning oskäligt med beaktande av målen med ändringarna och de exceptionella omständigheter som covid-19-epidemin medför.

I den första fasen föreskrevs det om de temporära lagändringarna så att de är i kraft en kortare tid. De temporära lagändringarnas nödvändighet kunde således först bedömas under en kortare tidsperiod. Efter det att den tidigare regeringspropositionen lämnades har nödvändigheten bedömts på nytt och det har konstaterats att det är nödvändigt att giltighetstiden för de temporära ändringarna förlängs till utgången av 2020 för att underlätta företagens ekonomiska svårigheter.

Att giltighetstiden för de nämnda temporära ändringarna förlängs med ett halvt år anses inte medföra att förslagen blir problematiska med tanke på proportionalitetsprincipen. Den föreslagna giltighetstiden för de temporära ändringarna ska fortfarande anses relativt kort med beaktande av covid-19-epidemins konsekvenser för företagen. Förslaget kan inte anses försämra

arbetstagarnas ställning oskäligt med beaktande av målen med de föreslagna ändringarna och de exceptionella omständigheter epidemin medför samt att giltighetstiden för de temporära ändringarna av lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa förlängs.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen (167/2020) 1 mom. i ikraftträdande-
bestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av december månad 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal (168/2020) 1 mom. i ikraft-
trädandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av december månad 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag (169/2020)
1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av december månad 2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 5 juni 2020

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av arbetsavtalslagen (167/2020) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av juni månad 2020.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av *december* månad 2020.

Denna lag träder i kraft den _____ *20* .

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av lagen om sjöarbetsavtal (168/2020) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av juni månad 2020.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. Lagen gäller till utgången av *december* månad 2020.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 51 § i lagen om samarbete inom företag (169/2020)
1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. La-
gen gäller till utgången av juni månad 2020.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 2020. La-
gen gäller till utgången av *december* månad
2020.

Denna lag träder i kraft den 20 .